

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת וירא תשע"ה שנה די גליון 159
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: הפיכת מלאך לשרף

גמליאל, והעלה אותו המלאך לעולם יותר גבוה, וזה מרומז בדברי הגמרא "סלקוהו" לשומר הפתח, מלשון לגבוה סלקא. ע"כ.

מביא האמרי יוסף ראיה, שיש בכח הצדיקים להעלות המלאך מעולם שהוא עומד בו לעולם יותר גבוה, ממה שפירש רבו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע את מאמר חז"ל בסוכה (כח). "אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל, בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף". על פי דברי האריז"ל בעץ חיים (שער מ' פרק י"ג) כי השרפים הם יותר גבוהים מהמלאכים, כי בעוד שמקומם של המלאכים הוא בעולם היצירה, הרי שמקומם של השרפים הוא בעולם הבריאה שהוא למעלה מעולם היצירה.

והנה שלמה המלך אומר (קהלת י, כ'): "כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל הכנפיים יגיד דבר", ופירש בזוהר הקדוש (פרשת פקודי דף רמא:) שהכוונה על המלאכים שנקראים עוף. ועל אף שאין המלאכים יכולים לעלות למדרגה יותר גבוהה, בזכות תורתו של יונתן בן עוזיאל כל עוף – מלאך שהיה בעולם היצירה, מיד נשרף, היה נעשה שרף ועולה לעולם הבריאה.

על פי חידושו יש להוסיף ולומר, מצינו שתפקידו של האדם באכילתו לעלות את האוכל לשרשו העליון. כמו שמצינו בליקוטי תורה להאריז"ל (פרשת עקב בטעמי המצוות למהרח"ז שס), שהקב"ה ברא את האדם עם תאות האכילה ועם הצורך באכילה, כדי שבכך יהיה תיקון לנבראים התחתונים, הן שאוכל פירות וירקות אשר בכך מתקן את ה"צומח" ומעלהו לבחינת "מדבר", והן באכילת בשר ועוף, שמעלהו מדרגת "חי" לדרגת "מדבר", ובכך מעלה את הניצוץ למקום קדושה ומחיה אותו באור פני מלך חיים ברוך הוא.

לפי זה יש לומר, אברהם אבינו רצה להסביר למלאכים שלא יהיה להם הפסד בזה שישראל יקבלו את התורה,

מצינו במדרש (שמו"ר כח, א) על הפסוק "ומשה עלה אל האלהים", באותה שעה ביקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטירין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה: אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו, אמר הקב"ה למשה, לא ניתנה לך תורה אלא בזכות אברהם. ע"כ.

וצריך להבין, מדוע על ידי שהמלאכים אכלו אצל אברהם אבינו נדחה טענתם של המלאכים לתת את התורה למלאכים?

עוד יש לשאול, על הפסוק "יוקח נא מעט מים" מפרש רש"י, כסבור שהם ערביים, שמשתחווים לאבק רגליהם, והקפיד שלא להכניס עבודת אלילים לביתו. ע"כ. שואל הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו אהבת יהונתן מדוע באו המלאכים בדמות ערבים ולא בדמות של אומה אחרת?

לבאר את הדברים, בספר אמרי יוסף (בהקדמת ליקוטי תורה וש"ס) מביא בשם רבו הרה"ק מרימנוב זי"ע, על מה שמצינו בגמרא בברכות (כח). כשהעבירו את רבן גמליאל מנשיאותו, והעמידו את רבי אלעזר בן עזריה לנשיא במקומו: תנא אותו היום סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות ליכנס, שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר, כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש, ההוא יומא אתווספו כמה ספסלי. ע"כ.

ודקדק הרה"ק מרימנוב זי"ע, שהרי מכיון שהשומר ישב על יד הפתח ולא נכנס לבית המדרש אם כן בודאי שלא היה מגדולי החכמים, לפי זה קשה מאיפוא ידע שומר זה איזה תלמיד הוא תוכו כברו ואיזה תלמיד אין תוכו כברו. ותירץ וז"ל: כי מדברי רבן גמליאל שהיה אומר דיבורים אלו, נוצר מלאך שלא הניח שלמי שאין תוכו כברו להיכנס והוא היה שומר הפתח, וכאשר נעשה רבי אלעזר בן עזריה נשיא, ביטל אותה הגזירה של רבן

אינך יחיד בעולמך זכור תמיד שיש עוד יהודי ויש לו הצטרפויות משלו, ואל תסתובב סביב א', סביב עצמך, כאילו את חי לבד בעולם, וזו ההקדמה לתורה הקדושה.

אברהם אבינו בהגשת האוכל ובמעשי החסד שעשה לפני המלאכים, גילה להם כי התנאי לקבלת התורה היא מידת החסד. ואצל המלאכים שלא חסד להם דבר לא שייכת מידת החסד, לכן התורה ראויה לעם ישראל ולא למלאכים.

מעלת חודש מר חשון:

א. כתב החיד"א בספרו מורה באצבע (אות רח"צ): אחר החג וחודש חשון, יתאמץ ביראת שמים ותלמוד תורה לשמה, כי הוא תחילת השנה והוא סימנא טבא לכל השנה. ועתה, כי קרוב הוא לעשי"ת, צריך להודות ולהראות כי כל מה שעשה לא היה לפני ח"ו. ואם עתה יתחיל לפרוק עול ויתרשל מעבודת ה' לא לרצון יהיה, לכן אדרבה יעשה סימן טוב לכל השנה, ירוץ כגיבור בעסק התורה והמצוה, כיד ה' הטובה עליו.

ב. כתב בספה"ק מאור ושמש (פרשת שמיני): ומי שהוא חכם ומבין מדעתו יוכל לידע שגם הצירוף של ראש חודש מרחשון יורה על הדעת. על כן נהגו אנשי קדמוני זמנינו, ללמוד בראש חודש אייר ובראש חודש מרחשון הלכה תוס', מפני שביום טוב נתגלו קדושות עליונות על הכנסת ישראל שהן בינה ודעת, וצירוף של ראש חודש אייר וראש חודש מרחשון מורים על הדעת, ונתכשרו חדשים אלו להשיג דעת התורה יותר מבשאר חדשים. והיה זאת להם לאות אם נתוסף להם דעת יותר ומחדשין חידושין דאורייתא יותר מבשאר חדשים, אז ידעו שהשיגו בהחג הקדושות העליונות.

ג. כתב רבי משה אליקים בריעה מקוזניץ ז"ע בספרו דעת משה: והנה ידוע מה דאיתא בספרים הקדושים, שהחודש הזה מרחשון הוא כנגד אוזן ימין, והשי"ת יאזין ויקשיב לשוועת עמו ישראל, ויפנה אליהם בגודל רחמיו וחסדיו, שעל זה מרמז ימין שהוא רחמים גמורים.

ד. פעם לאחר חג סוכות שאל הדברי חיים את הרה"ק רבי צבי מרודניק ז"ע איזה מסכת אתה לומד? והשיב לו איזה מסכת. אמר לו הדברי חיים: ולמה אתה לא לומד מסכת פסחים, הלוא הנך הולך אל פסח?

כיון שעל ידי לימוד התורה תהיה עליה אף למלאכים. לכן אברהם אבינו הגיש את האוכל בפני המלאכים ובוזה רמז להם, שכשם שהאוכל מקבל עליה על ידי אכילת האדם, כך המלאכים יזכו לקבל עליה לדרגתם, מעולם היצירה לעולם הבריאה.

לכן כאשר סירבו המלאכים לתת את התורה למשה רבינו, הראה להם את פרצופו של אברהם אבינו ואמר להם: אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו. היינו, שאין למלאכים מה לדאוג כאשר ישראל יקבלו את התורה, כיון שבזה יבואו גם הם למעלתם.

בוזה נבוא ונתרץ את השאלה השניה שפתחנו בה, מדוע התחפשו לאומה המשתחווית לעפר רגליהם, אולם לפי דרכינו עניינו, שהרגליים מסמלות את ההליכה וההתקדמות, כמו שמצינו שפירש הגאון רבי יצחק הוטנר זצוק"ל דברי חז"ל (עירובין ע'): "ברא כרעא דאבוה", וצריך ביאור, מדוע הבן נחשב ל"רגל" של אביו?

וביאר, כי מכיון שגורם הבן לאביו להמשיך להיות בבחינת "מהלך" גם לאחר מותו, כי כל רגע ורגע מעלים את נשמתו מהיכל להיכל, לכן "ברא כרעא דאבוה", כלומר, שהבן נותן לאב את הכח הנטוע ב"רגל", היינו כח ההליכה להמשיך ולעלות ממדרגה למדרגה בעולמות העליונים.

לכן המלאכים רמזו לאברהם אבינו שהם משתחווים לעפר רגליהם, היינו, שלא יהיו בחינת "עומדים" אלא הולכים שעל ידי תורתו יעלה אותם להיות "שרפים".

עוד יש לפרש, הטעם שהראה הקב"ה למלאכים את דמותו של אברהם אבינו, שנתן אוכל למלאכים, כדי ללמד ולהורות, שתנאי לקבלת התורה היא מידת החסד, כדברי הגמרא בסוטה (יד): "תורה תחילתה חסד וסופה חסד", והיינו דעל ידי חסד זוכין לתורה. ומרן רבי יוסף שלמה כהנמן מפוניבז' זצ"ל אמר שהוא בונה קודם את "בתי אבות" מוסד עבור ילדים ניצולי שואה, ילדים יתומים וילדים ממשפחות רווחה. לפני הקמת הישיבה כי "תורה תחילתה חסד". עכ"ד.

וכמו שכתב הסבא מקעלם בספר חכמה ומוסר (ח"א מאמר ג') להסביר מדוע האריכה התורה בתחילת ספר שמות בתולדות משה קודם ששלחו ה' להציל את ישראל מיד פרעה, להודיע כי לא לחנם בחר בו להוציאם ממצרים וליתן על ידו התורה, כי היתה לו מדת "נושא בעול" במידה גדולה ומידת "נושא בעול עם חברו" הוא מהדברים אשר התורה נקנית בהם. ע"כ.

חז"ל אומרים שהתורה הקדושה פותחת באות ב' – בראשית ולא באות אל"ף, משום שהאות ב' מסמלת על ברכה, לעומת האות אל"ף שמסמלת על ארור. אבל יש שהמליצו על כך, שהאות ב' מרמזת לאדם –

לשמיעת שיעורים של

הרב איתי חיים בן אהרן שליט"א

בפרשת שבוע, תנאים ואמוראים, בהלכה

ובעוד נושאים מרתקים

התקשרו ל: 0504133783